

Сухачова Ірина Олександрівна,
здобувач Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОКУРОРОМ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ОБВИНУВАННЯ

Анотація. Розкрито проблему застосування прокурором тимчасового доступу до речей і документів при реалізації функції обвинувачення. Викладені основні позиції забезпечення кримінального провадження у зазначеному напрямі.

Ключові слова: Кримінальне провадження, прокурор, доступу до речей і документів, функції обвинувачення

Summary. The problem of application by the prosecutor of temporary access to things and documents at realization of function of charge is opened. The basic positions of maintenance of criminal proceedings in the specified direction are stated.

Keywords: Criminal proceedings, prosecutor, access to things and documents, functions of accusation.

Тимчасовий доступ до речей і документів є одним із найпоширеніших заходів забезпечення кримінального провадження. Проте, не зважаючи на поширеність тимчасового доступу до речей і документів, при реалізації прокурором функції обвинувачення виникають проблемні питання щодо застосування зазначеного заходу забезпечення, що обумовлено недоліками законодавчого регулювання.

Порушити перед слідчим суддею питання про тимчасовий доступ до речей і документів може особисто прокурор як суб'єкт сторони кримінального провадження з боку обвинувачення. На цьому зроблено наголос у п. 9 наказу Генерального прокурора України від 19 грудня 2012р. № 4гн «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» [1, с. 221].

Аналіз ухвал, постановлених за результатами розгляду клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів, вказує, що підставами для відмови прокурору у задоволенні вказаних клопотань слідчими суддями, судом переважно є:

- ненадання прокурором у судовому засіданні будь-яких належних доказів, які б підтверджували безпосередньо факт існування речей і документів, про доступ до яких ставиться питання в клопотанні,

та точної адреси місця їх зберігання або перебування у володінні відповідної фізичної або юридичної особи (ухвала Іваничівського районного суду Волинської області від 25.05.2020 року у справі № 156/474/20);

- порушення вимог КПК України щодо обов'язковості наведення у клопотанні значення речей і документів для встановлення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні з урахуванням положень статті 91 КПК України (ухвала Вищого антикорупційного суду від 18.09.2019 у справі № 760/23047/19);

- відсутність у клопотаннях достатніх даних, які підтверджують існування обґрунтованої підозри щодо вчинення кримінального правопорушення (ухвала Менського районного суду Чернігівської області від 14.04.2020 року у справі № 738/493/20);

- недолучення до клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів належним чином засвідченої копії витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання (ухвала Приморського районного суду м. Одеси від 01.04.2020 року у справі № 522/2003/20);

- відсутність повних та конкретних відомостей про речі і документи, тимчасовий доступ до яких планується отримати (ухвала Вищого антикорупційного суду від 05.11.2019 у справі № 760/24486/19);

- відсутність у клопотанні інформації, що дає достатні підстави вважати, що відомості, які містяться в документах і речах, до яких необхідно отримати тимчасовий доступ, можливо використати як докази у кримінальному провадженні (ухвала Вищого антикорупційного суду від 18.09.2019 у справі № 760/23047/19);

- невідповідність вказаної у клопотанні правової кваліфікації кримінального правопорушення змісту диспозиції статті Кримінального кодексу України, яка інкримінується підозрюваному (ухвала Вищого антикорупційного суду від 18.09.2019 у справі № 760/23047/19).

Слід звернути увагу, що питома вага ухвал про відмову у задоволенні клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів постановлені з підстав подання прокурором клопотання без додержання вимог ст. 160 КПК України. Таким чином, у судовій практиці підставою і для повернення клопотання, і для відмови в його задоволенні є порушення вимог ст. 160 КПК України [2, с. 26].

Положенням ст. 159 КПК України передбачено, що тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється лише стороною кримінального провадження. Проте, на практиці непоодинокими є

випадки доручення прокурорами здійснення тимчасового доступу до речей і документів співробітникам оперативних підрозділів.

Співробітник оперативного підрозділу є неналежним суб'єктом здійснення тимчасового доступу до речей і документів як засобу кримінального процесуального доказування, а отже отримані речі і документи є недопустимими доказами у кримінальному провадженні [3, с. 215]. Так, відповідно до п. 5 ч. 2 ст. 36 та п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України прокурор, слідчий уповноважені доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам. Тимчасовий доступ до речей і документів за КПК України не є слідчою дією, а є заходом забезпечення кримінального провадження, виконання якого, враховуючи положення вищезазначених норми, не може бути проведено оперативними підрозділами за дорученням прокурора, слідчого. Інакше це є порушенням принципу законності, передбаченого ст. 9 КПК України. У свою чергу, ч. 1 ст. 41 КПК України передбачено право оперативних підрозділів здійснювати за дорученням слідчого, прокурора лише слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні.

У зв'язку з цим, доходимо висновку, що застосування оперативними підрозділами тимчасового доступу до речей і документів на підставі доручення слідчого, прокурора призводить до неможливості визнання результатів такої дії доказами у кримінальному провадженні, оскільки вони не відповідають вимозі допустимості – отримані неналежним суб'єктом.

Таким чином, вважаємо за необхідне розширити процесуальні повноваження прокурора як суб'єкта кримінального процесуального доказування, шляхом викладення п.5 ч.2 ст. 36 КПК України у наступній редакції: «доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій *чи інших процесуальних дій* відповідним оперативним підрозділам», а також необхідність доповнення ч. 1 ст. 41 КПК України повноваженням оперативних підрозділів здійснювати *інші процесуальні дії* за дорученням прокурора.

З огляду на результати аналізу наукової літератури, матеріалів правозастосовної практики доходимо висновку, що тимчасовий доступ до речей і документів є одним із заходів забезпечення кримінального провадження, за допомогою якого прокурор при реалізації функції обвинувачення здійснює отримання основного масиву доказової інформації в кримінальному провадженні. Проте, на практиці виникають певні проблемні питання щодо отримання доказів шляхом здійснення прокурором тимчасового доступу до речей і документів, що

обумовлені відсутністю у чинному КПК України нормативних положень, які б надавали можливість прокурору надавати доручення оперативним підрозділам на здійснення тимчасового доступу до речей і документів.

Список використаних джерел

1. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: наказ Генерального прокурора України від 19 грудня 2012р. № 191 4гн. Новий Кримінальний процесуальний кодекс України: коментарі, роз'яснення, документи. К.: Юрінком Інтер, 2013. С. 221–233

2. Лисаченко Є. І. Application mechanism of temporary access to property and documents as a means of criminal procedural proof in Ukraine (Механізм застосування тимчасового доступу до речей і документів як засобу кримінального процесуального доказування в Україні). *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 1. Ч.3. С. 96-101.

3. Старенький О. С. Тимчасовий доступ до речей і документів як засіб отримання доказів у кримінальному провадженні: окремі проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 1. С. 80-98.

Єрмаков Юрій Олександрович,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕС ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАДР І ЧИННИКИ ЇХ ЛАТЕНТНОСТІ

Висока ступінь криміналізації сфери надкористування обумовлюється активною участю в їх незаконному видобуванні не тільки місцевого населення, але й існуванням потужного конгломерату у вигляді фінансово – промислових груп (основою яких є видобуток, використання, продаж та експорт корисних копалин) з представництвом у владних структурах. Організовані злочинні угруповання, що спеціалізуються на кримінальних практиках у сфері надкористування (однієї з найбільш прибуткових в державі) мають представників у вищих, центральних та місцевих органах державної влади, муніципалітеті, вони впливають на політику держави, як у галузевому, так і загальнонаціональному масштабі, що обумовлює наявність проблем на етапі отримання первинної інформації про зазначені кримінальні правопорушення.

Участь у протидії зазначеним правопорушенням оперативних